

Magma pm

HAR SFP UTMANARE?

En översikt över de finländska partiernas
svenskspråkiga verksamhet

MIKKO MAJANDER

magma

Har SFP utmanare?
En översikt över de finländska partiernas
svenskspråkiga verksamhet

Utgivare: Finlands svenska tankesmedja Magma
www.magma.fi

Magma pm
2025

Översättning: Magma
Form & layout: Oy Nord Print Ab
ISBN: 978-952-7328-53-8 (online)
Publikationer i serien Magma pm
ISSN: 1799-3814 (online)

HAR SFP UTMANARE?

En översikt över de finländska partiernas
svenskspråkiga verksamhet

MIKKO MAJANDER

Pol.dr. Mikko Majander är docent i politisk historia vid
Helsingfors universitet och arbetar som samhällsanalytiker
vid tankesmedjan Magma.

Innehåll

Språkfrågans långa arv.....	8
SFP i vågskålen – från regeringsbildning till Europaparlamentsval.....	12
Partiernas svenskspråkiga verksamhet.....	17
Folktinget – Det svenskspråkiga Finlands ”parlament”	25
Lite att vinna, mycket att förlora	33
Noter	35

Efter en seg intern dragkamp beslöt Svenska folkpartiet sommaren 2023 att gå med i Petteri Orpos högerkonservativa regering. Samlingspartiet blev statsministerparti och styrde tillsammans med Sannfinländarna som andra stora parti och med Kristdemokraterna som ett av två mindre regeringspartier. För SFP, ett liberalt parti med fokus på minoriteters rättigheter och globalt ansvarstagande, var det ett obekvämt sällskap. Olusten förstärktes av att de rödgröna samarbetspartierna från den föregående regeringen nu profilerade sig som alternativ i försvaret av det tvåspråkiga Finland. Frågan är hur mycket av den retoriken som har omsatts i handling – och om det har märkts i valresultaten?

Språkfrågans långa arv

Finlands moderna partiväsende uppstod i början av 1900-talet i och med lantdagsreformen. Det ålderdomliga ståndssystemet ersattes i ett slag av Europas mest progressiva enkammarriksdag, byggd på allmän och lika rösträtt – även för kvinnor. Att ge sig in i politiken förutsatte nu nya former av organisering, också för andra grupper än för arbetarrörelsen, som fram till dess gått i bräsch.¹

Svenska folkpartiet skapades som en fortsättning på det språkpartiet som hade vuxit fram sedan 1860-talet. Även om det fanns spänningar mellan städernas över- och medelklass å ena sidan och jordbrukarbefolkningen och kustens fiskare å den andra, lyckades SFP profilera sig som kulturarvsbärare och intressebevakare för den svenskspråkiga befolkningen.² På så sätt avvärdades risken att den svenskspråkiga representationen skulle splittras upp i små minoritetsgrupper inom olika partier.

Politisk sociologi lär oss att ”de mönster som skapas när befolkningen mobiliseras första gången tenderar att bestå ända tills nästa stora samhällsomvälvning”.³ SFP vann redan i det första riksdagsvalet 1907 stöd av en klar majoritet av de svenskspråkiga väljarna och väljarkåren har visat sig vara partiet trogen ända sedan dess. Från val till val, från generation till generation, har partiet fått kring 70 procent – eller mer – av de svenskspråkigas röster.⁴

Från första början hade SFP en viss konkurrens av den tvåspråkiga arbetarrörelsen, som inte ville underordna sig språkstrider som den såg som sekundära vid sidan av de sociala motsättningarna. På SDP:s partimöte i Uleåborg 1906 slog man enhälligt fast att:

det svenska språket är nödvändigt för den svenska befolkningens kulturella höjande i Finland och dessutom av stor betydelse för att föra in västerländsk kultur och därmed hörande socialdemokratiska idéer i landet,
och därför
förklarar mötet sig vilja främja det svenska kulturarvet i Finland och dess vidare utveckling.⁵

Med dessa utgångspunkter var det kanske inte så överraskande att SFP och SDP på 1920-talet kunde finna stöd hos varandra trots ideologiska skillnader. Den nationalistiska stämningen var inte enkel för ett parti som representerade en språkminoritet på tio procent. Socialdemokraterna å sin sida var skadade av inbördeskrigets trauman.

När Väinö Tanner i december 1926 bildade en helt socialdemokratisk regering lovade han inför riksdagen att den skulle föra ”en rättvis och jämlik politik gentemot landets svenska nationella minoritet, i regeringsformens anda”. Något sådant hade tidigare aldrig skrivits in i ett regeringsprogram – och löftet hölls också. När Tanner avgick fick han ett erkännande från SFP för sitt goda sätt att sköta frågorna.⁶

I inbördeskrigets efterspel delades den finländska arbetarrörelsen upp så att dess vänsterflygel organiserade sig på olika sätt kring kommunismen. Språkligt sett fortsatte den på sin gamla jämlika linje: revolutionen kunde drivas på vilket språk och med vilka medel som helst. Bland de svenskspråkiga hade denna radikalism sitt starkaste fäste i Vasatrakten, där rörelsen till och med lyckades ge ut en svenskspråkig dagstidning.⁷

Samlingspartiet, som grundades i december 1918, har varit den mest konsekventa arvtagaren till det gamla finsksinnade språkpartiet från 1800-talet.⁸ Den äktfinska andan aktualiserades ändå tydligast i Agrarförbundet, som efter inbördeskriget växte fram som den största

borgerliga riksdagsgruppen.⁹ Den finsknationella iveren fick också utlöpare i 1930-talets språkstrider och den högerextrema Fosterländska folkrörelsen (IKL).¹⁰ Framstegspartiets mera liberala profil hade svårt att få fotfäste i det agrara Finland.

Den bittra språkstridens tid tog slut med andra världskriget. Under kalla kriget ansågs Finlands plats i den nordiska gemenskapen vara viktig både för den nationella identiteten och för landets internationella ställning. I samband med grundskolereformen gjorde riksdagen svenskan till och med till ett obligatoriskt skolämne för alla år 1968.¹¹

SDP hade redan från starten haft täta band till sina svenska kamrater, men också andra partier sökte kontakter till systerpartier på andra sidan Bottniska viken. Vid sidan av prominenta socialdemokrater fick bland annat riksdagsledamöter från Centern och Samlingspartiet nyttiga ”språkbad” i Nordiska rådets parlamentariska möten.¹²

SFP:s väljarstöd sjönk i takt med att den svenskspråkiga befolkningen minskade. På 1970-talet hade partiet, tillsammans med Åland, bara tio mandat i riksdagen.¹³ Trots det förblev SFP nästan ett stående inslag i landets regeringar. Ett flexibelt mittenparti hade en viktig roll när flerpartisystemet krävde majoritetskoalitioner över blockgränsen mellan höger och vänster.

När Samlingspartiet återvände till regeringen år 1987 efter en lång tid i opposition, blev detta början på en era som varade enda in på 2010-talet. Det handlar om en period där två av de tre stora – Samlingspartiet, Centern och SDP – utgjorde regeringskärnan i olika konstellationer. Det finländska partilandskapet hade i stort sett varit förvånansvärt stabilt i hundra år, även om styrkeförhållandena skiftat, partier moderniserat sina namn och ibland splittrats. Av nykomlingarna var det bara De gröna som såg ut att få en permanent plats i systemet.¹⁴

Så såg det ut tills den nationalistiska populismens framväxt rubbade balansen. Sannfinländarna bär på ett andligt arv ända från

mellankrigstidens Agrarförbund med ett stänk av denna tids höger-radikalism. En kritisk inställning till svenskan var ett av de drag som hjälpte partiet att växa fram som en rörelse av betydande storlek.¹⁵ Det gamla samförståndet från kalla krigets dagar om att värna Finlands levande tvåspråkighet började spricka.

Förändringen kunde ses i maktpolitiken när Juha Sipilä bildade en borgerlig regering med Centern, Samlingspartiet och Sannfinländarna år 2015. Dessa tre partier sågs som de mest kritiska till svenskan. Partiledaren Timo Soini ansåg att valresultatet var så tydligt att det inte krävdes något mindre stödparti. ”SFP hindrar en förnuftig språkpolitik i Finland”, sa han.¹⁶ För det svenskspråkiga Finland var det svårt att tänka sig en mer ogynnsam koalition – och det märktes också i regeringens politik.¹⁷

Det traditionellt konsensusökande Finland började alltmer anta formen av ett blockpolitiskt system. Ur demokratins synvinkel var det visserligen bra att valresultatet direkt påverkade regeringsbildningen, men systemet ledde också till kraftiga svängningar. På den borgerliga regeringen följde 2019 en rödgrön kombination under socialdemokratisk ledning, kompletterad med centerkrafter – och fyra år senare åter en högerkonservativ koalition.

Större kast än så kan knappast göras inom ramen för det finländska politiska systemet. Eftersom majoritetsregeringar fortfarande prioriterades kom det största trycket att vila på mittenpartierna. För Centern blev situationen smärtsam: partiet gick från Sipiläs borgerliga treklöver rakt in i en rödgrön regering, vilket slutade i två val i rad med stora förluster (2019: 13,8 %, –18 mandat; 2023: 11,3 %, –8 mandat) och en självpåtagen oppositionsposition.

Ur ett svenskspråkigt perspektiv erbjöd Antti Rinnes och Sanna Marins regeringar sannolikt den bästa grund SFP kunde hoppas på. Regeringsprogrammet har hyllats som det mest språkpositiva i Finlands historia.¹⁸ Men den ekonomiska politiken satte den borgerliga

kärnväljarbasen på prov. Bara 58 procent av de svenskspråkiga röstade på SFP i riksdagsvalet 2023 – kanske det svagaste stödet någonsin.¹⁹ I Grankulla tappade SFP nästan fem procentenheter, medan Samlingspartiet ökade med sju.

Att som enda parti i Marins femklöver gå över i en regering tillsammans med Samlingspartiet, Kristdemokraterna och särskilt Sannfinländarna var därför för SFP en lång och tung resa – både politiskt och själsligt, som det följande visar.

SFP i vågskålen – från regeringsbildning till Europaparlamentsval

Sällan har ett parti med mindre än fem procents väljarstöd i Finland fått – eller varit tvunget att ta – en vågmästarroll likt den Svenska folkpartiet fick sommaren 2023. Partiets stöd behövdes för att bilda en majoritetsregering. I partiets DNA levde den starka övertygelsen om att frågor viktiga för den svenskspråkiga befolkningen bäst kunde drivas från en regeringsposition. Som vågmästare hade SFP ett utmärkt utgångsläge, samtidigt som vägen framåt var full av fallgropar.²⁰

Traditionellt hade SFP rymt hela det politiska spektrumet, från långt till höger till tämligen långt åt vänster, samtidigt som partiets identitet präglades av ett liberalt (regnbågsfärgat) sinnelag. Mest synligt märktes det i frågor som gällde minoriteter, mänskliga rättigheter och internationell solidaritet – områden där Sannfinländarna befann sig i den motsatta änden av skalan, liksom också Kristdemokraterna.

Och nu var det med dessa man skulle regera. Försöket var nära att misslyckas innan det ens ordentligt kommit i gång, då äldre och färskare uttalanden av sannfinländare växte till en rasismdebatt som noterades också internationellt. Kontrasten var stor mot bilden av det progressiva och föredömligt jämställda Finland, lett av unga kvinnor, som under den föregående regeringen fått världsomfattande uppmärksamhet.²¹

Att gå i koalition med Sannfinländarna rev upp djupa sprickor inom SFP, medan den rödgröna oppositionen gjorde sitt bästa för att strö salt i sårén. Socialdemokraten Johan Kvarnström betonade på Finlands Svenska Socialdemokraters sommarfest i Vasa att FSD är en värdeliberal politisk rörelse – både i ord och handling:

Vi säger inte bara nej till rasism och efterlyser allvarliga diskussioner och arbetsgrupper, vi säger också nej till ett regeringsunderlag med ett parti vars ministrar fläckt Finlandsbilden fullständigt innan regeringen ens hunnit komma med ett enda lagförslag. Vi säger nej till ett regeringsunderlag som förskju- ter anständighetens gränser och normaliserar hatprat.²²

Vänsterförbundet och De gröna påminde lika tydligt om sitt arbete för det tvåspråkiga Finland och för svenskspråkigas rättigheter. Den goda stämning och de konkreta resultat som uppnått under den föregående mandatperioden låg fortfarande färsk i minnet. ”Kära Anna-Maja, vi har samarbetat väl de senaste fyra åren och jag vet att ditt hjärta är på rätt ställe”, vädjade De grönas avgående partiordförande Maria Ohisalo i ett öppet brev till kollegan Henriksson. ”Men är det bra för Finland att SFP agerar stödparti för en högerkonservativ politik?”²³

För de SFP-väljare som ogillade regeringslösningen fanns därmed alternativ. Samtidigt var partiets väljare kända för sin lojalitet.

Vintern därpå stod presidentvalet för dörren, men det blev inget test på SFP-väljarnas lojalitet. Även om partiet inte ställde upp någon egen kandidat fanns det ovanligt många alternativ med svensk anknytning: tre kandidater var svenskspråkiga eller tvåspråkiga. Den som slutligen tog hem segern var Alexander Stubb. Till och med den österbottniska kusten valde Stubb, trots att Samlingspartiet annars haft svagt stöd där. För de laestadianska väljarna i Larsmo blev valet i andra omgången enkelt – det var inte svårt att föredra den sydliga liberalen Stubb framom De grönas Pekka Haavisto, som lever i ett homosexuellt förhållande.²⁴

Redan när regeringen bildades hade många politiska analytiker riktat blickarna mot sommaren 2024 och Europaparlamentsvalet. SFP:s mandat i Bryssel hade ofta hängt på en skör tråd, och även en liten tillbakagång i stödet kunde få avgörande följder. Skulle partiets inre motsättningar och det svåra regeringsbeslutet återspeglas i väljarnas beteende?²⁵

Den ledande oppositionskraften SDP försökte dra maximal nytta av situationen. När partiets svenskspråkiga distriktsorganisation FSD i november 2023 i Jakobstad nominerade sin ordförande Dimitri Qvintus till kandidat i Europaparlamentsvalet, lät hans kampanjslogan som hämtad direkt ur SFP:s handbok: ”Jag är redo att vara Svenskfinlands röst i Bryssel.”

Partiets tidigare ordförande, före detta statsminister Antti Rinne, ställde sig bakom sin tidigare specialmedarbetare. I ett tal på svenska, ett språk han lärt sig som barn i Lovisa, lovade han att partiet skulle värna om service på båda nationalspråken. ”Så ska det vara, och det är Finlands socialdemokratiska partis vilja – landets största svenskspråkiga parti.”

SFP fick samtidigt hård kritik för att tillsammans med Samlingspartiet ha öppnat vägen till makten för högerpopulisterna.²⁶

Men vem var då denne Dimitri Qvintus, den 36-årige politiske

”broilern” som gått över till näringslivet och senast arbetat på kommunikationsbyrån Kreab? Det ovanliga efternamnet dolde en finskspråkig pojke som blev bekant med svenskan efter att familjen flyttat från Idensalmi i Norra Savolax till Esbo. Hans finlandssvenska hustru kom från Vasa, och familjens sommarställe knöt honom även till Österbotten.

Qvintus, som var redo för en hård kampanj, trodde att det fanns många lediga röster bland svenskspråkiga väljare och i Österbotten. Av de sittande Europaparlamentarikerna hade både SFP:s Nils Torvalds och SDP:s vasafödda Mia-Petra Kumpula-Natri meddelat att de inte ställde upp för omval. FSD borde alltså ha utrymme som motkraft, särskilt bland dem som kände sig svikna av SFP:s beslut att gå med i regeringen. Qvintus hoppades kunna upprepa Jörn Donners bedrift – Donner hade på 1990-talet samlat röster över språk- och partigränser på SDP:s lista och tagit sig hela vägen till Bryssel.²⁷

Men Qvintus gjorde ingen ”Donner”. Valresultatet ett halvår senare kom som en chock. SDP:s allmänna stöd låg högt, Qvintus själv ansåg att kandidatlistan var den starkaste på 20 år, och partiet hade siktat på att utmana Samlingspartiets förstaplats och vinna ett eller två extra mandat. I stället stod man stilla på tredje plats – och Qvintus fick blygsamma 3 395 röster. Vad hände?²⁸

Många svenskspråkiga och finskspråkiga väljare som var besvikna på regeringen hittade sin proteströst hos Vänsterförbundets Li Andersson, som ensam fick nästan lika många röster (247 723) som hela SDP:s lista sammanräknad (272 034) – ett klart nytt rekord i ett finländskt EU-val. I det tvåspråkiga Österbotten fick den åboländska Andersson nästan 7 000 röster; 189 av dessa kom från Kristinestad, där hon var välkänd som sommargäst på sina morföräldrars stuga i Sideby.²⁹

Finlands valsystem är starkt personcentrerat, något som blir särskilt tydligt när hela landet fungerar som en enda valkrets som i

Europaparlaments- eller presidentval. Anderssons enorma röstantal visade att svenskspråkighet inte är något hinder för framgång – lika lite som det var för Stubb i presidentvalet, fast på motsatt sida av det politiska fältet.

För SFP var däremot Europaparlamentsvalet i högsta grad ett partival. Ett svårt utgångsläge till trots lyckades partiet hålla både ställningarna och sin plats i Bryssel – med klar marginal. Oron över att förlora en viktig politisk plattform vägde tyngre hos den lojala väljarbasen än viljan att protestera. Den som ville markera sitt missnöje kunde dessutom göra det ”tryggt” genom att rösta på Eva Biaudet, den ledande interna kritikern av regeringsbeslutet.

Det låga valdeltagandet (42,4 %) fortsatte att vara en avgörande förutsättning för SFP:s framgång. Samtidigt visade valet ännu en gång att partiets stöd var motståndskraftigt mot konkurrens från svenskspråkiga stjärnkandidater på andra listor. Tidigare hade SFP klarat sig trots Donners (1996 över 80 000 röster) och Stubbs (2004 115 000 röster) popularitet. Trots upprepade försök att bryta partiets mentala monopol betraktas fortfarande endast SFP:s representant som den ”riktiga rösten för Svenskfinland” i Europaparlamentet – även om andra finländska ledamöter talar svenska, ibland som modersmål.

Så resonerade åtminstone *Hufvudstadsbladet* på ledarplats. Västerströmningar och sympatier fanns givetvis också bland finlands-svenskar, men de utgick från jämlikhets- och klassfrågor snarare än från en idé om ”finlandssvenskheten”. En så snäv tolkning, menade kritikerna, visade brist på förståelse både för landets politiska historia och för hur heterogent Svenskfinland är.³⁰

Partiernas svenskspråkiga verksamhet

Vänsterförbundet

Svenskspråkiga intellektuella har länge haft en liten men inte obetydlig roll på den politiska vänsterkanten. Flera av dem var med då Vänsterförbundet grundades ur spillrorna av den sönderfallande kommunistiska och vänstersocialistiska rörelsen i början av 1990-talet. Till partiets första ordförande utsågs Claes Andersson. Hans jovialiska personlighet gav det nya partiet – som kämpade med att frigöra sig från de gamla hårdföra falangerna – en trovärdighet som bar ända fram till en ministerpost.³¹

Levande tvåspråkighet har sålunda på ett naturligt sätt ingått i Vänsterförbundets agenda från början. Vid sidan av Li Andersson har också Veronika Honkasalo innehaft ledande positioner de senaste åren och Silvia Modig satt en mandatperiod i Europaparlamentet. De ekonomiska resurserna har ändå inte räckt till för att systematiskt stöda svenskspråkig verksamhet. Det gäller också den samhällspolitiska kulturtidskriften *Ny Tid*.

Vänsterförbundet har svenskspråkiga avdelningar i Helsingfors (Röda Rummet) och i Åbo (Åbo Gröna Vänster). Partiet har också en ”svensk landsstyrelse”, vars representanter väljs av partiets svenska och tvåspråkiga medlemmar vart tredje år. Utåt har verksamheten inte varit så synlig. När en grupp vänsterförbundare inför kommunalvalet 2025 publicerade en 35-sidig svenskspråkig pamflett, skedde det på eget initiativ och med egna krafter.

Pamfletten *Ett politiskt alternativ för Svenskfinland* var den första konkreta satsningen på länge som samlade svenskspråkiga vänsteraktiva från olika delar av landet, konstaterade *Ny Tid*. Utmaningen var

noggrant riktad: pamfletten hävdade att det på vänsterkanten fanns bättre alternativ för att trygga servicen på svenska än vad SFP, som satt i en borgerlig regering, kunde erbjuda.³²

Initiativet väckte livlig debatt, men kritiken avfärdades till stor del – både av SFP och av den svenskspråkiga pressen.³³ Man ifrågasatte huruvida Vänsterförbundet ens var genuint engagerat i att bevaka svenskspråkigas intressen, eftersom pamfletten inte var officiellt publicerad av partiet och författarna främst var nykomlingar i politiken. *Vasabladet* påminde om att Li Andersson som partiledare sällan profilerat sig som försvarare av de svenskspråkigas rättigheter.³⁴

Andersson välkomnade däremot kandidaternas insats och betonade att partiet konsekvent hållit fast vid sin tvåspråkiga linje.³⁵ Hennes personliga framgång i Europaparlamentsvalet gav dessutom ny energi till samarbetet över regiongränser inom den svenskspråkiga vänstern. SFP fick samtidigt inse att partiet inte längre ensamt kunde representera det svenskspråkiga Finland, som innefattade också ett starkt rödgrönt element.³⁶

Det märktes i opinionsmätningarna inför kommunalvalet. I Helsingfors och Egentliga Finland var SFP:s stöd bland svenskspråkiga (de som angav parti) under 50 procent.³⁷ Partiet förlorade en fullmäktigplats i huvudstaden och därmed också inflytande i den nya stadsstyrelsen. Av Röda Rummets åtta kandidater blev Mia Haglund invald med kraftigt ökat röstetal (från 1 672 till 2 356 röster), medan Lotta Staffans, som bidragit till pamfletten, blev första ersättare med 504 röster.

Bland pamflettens författare gjorde Otto Bruun den största framgången som förstagångskandidat – han blev Kimitoöns klart största röstmagnet. Tack vare honom tog Vänsterförbundet alla sina fem mandat i fullmäktige, trots att den sista kandidaten bara fick två personliga röster. Bruun invaldes också i Egentliga Finlands välfärdsområde.³⁸ Pamflettens andra redaktör, Johan Ekman, blev första ersättare i Åbo.

Socialdemokraterna

SFP:s traditionella utmanare från vänster har ändå inte varit Vänsterförbundet utan Socialdemokraterna. Deras svenskspråkiga distriktsorganisation grundades redan 1899 under namnet Finlands Svenska Arbetarförbund och är i dag känd som Finlands Svenska Socialdemokrater (FSD). Organisationen har verksamhetskontor i Vasa och Helsingfors samt två anställda: en verksamhetsledare och en organisationssekreterare. Medlemsantalet ligger troligen kring tusen, men den åldrande medlemskåren har mer än halverats under de senaste femton åren – liksom antalet lokalföreningar, där aktiviteten varierar betydligt.³⁹

Organisationsstrukturen härstammar därmed från folkpartiernas klassiska massrörelsetid, men den garanterar fortfarande representation i Socialdemokraternas beslutande organ. FSD är ett distriktsförbund inom SDP och har platser i partistyrelsen, partifullmäktige och partikongressen. Det svenskspråkiga perspektivet kan därmed synas även i sammanhang där det inte automatiskt annars skulle beaktas då ärenden bereds och behandlas inom partiet.

SDP:s viktigaste ställningstaganden och FSD:s aktivitet publiceras fortlöpande även på svenska. Den anrika tidningen *Arbetarbladet* övergick 2010 till att vara en renodlad nättidning och delar numera digital plattform med *Demokraatti*. Med knappa resurser lyckas man ändå regelbundet erbjuda analyser också om politik i de övriga nordiska länderna och i Tyskland – och ibland även om svenskspråkig kultur i Finland.

Med tanke på synlighet och inflytande har det varit avgörande att de svenskspråkiga Socialdemokraterna har lyckats behålla en egen riksdagsledamot. Johan Kvarnström valdes in från (Västra) Nyland 2019 med mycket knapp marginal som efterträdare till den populära Maarit Feldt-Ranta. Kvarnström fick hösten 2025 sällskap i riksdagen

av Anette Karlsson från Borgå, som tog plats som ersättare.⁴⁰

Socialdemokraternas riksdagsledamöter från Vasa valkrets representerar i praktiken levande tvåspråkighet, även om de inte är medlemmar i FSD. Partiets vice ordförande Matias Mäkynen startade i december 2024, tillsammans med Kvarnström, podden ”Hoppet” för att stärka samhällsdebatten på svenska. Serien omfattar sex långa samtal. Om den hittat sin publik är en annan fråga.⁴¹

Den egna svenskspråkiga organisationen har ändå varit ett viktigt stöd i lägen där SDP:s led har varit splittrade. Kvarnström var till exempel en av de sex socialdemokratiska riksdagsledamöter som röstade mot den så kallade avvisningslagen vid östgränsen. Det var lättare att gå emot partilinjén när FSD:s ledning stod bakom:

Det är jätteskönt att veta att jag har FSD:s stöd för att hålla en linje som inte avviker eller kompromissar med rättsstatsprinciper och mänskliga rättigheter. I praktiken ser jag mig som en del av FSD. Jag är ju med på de flesta styrelsemötena och med i den gemenskapen, säger Kvarnström.⁴²

I FSD:s vision finns en önskan att spela en roll i Svenskfinland som motsvarar SFP:s – som en tyngd i vågskålen i frågor som berör de svenskspråkiga. I praktiken räcker dock stödet bara till i vissa starka fästen, som till exempel Raseborg, där Socialdemokraterna nådde 30 procent i det senaste kommunalvalet. Inom FSD finns en viss frustration över svårigheten att få genomslag i svenskspråkiga medier. Till och med när det gällde att rädda den omfattande jouten vid Vasa centralsjukhus gick äran till SFP – även om äran enligt Antti Rinne egentligen borde ha tillfallit statsministerpartiet SDP.⁴³

De gröna

”Det finska gröna partiet har en heterogen politisk bakgrund – om det ens har någon”, skrev rörelsens veteran och analytiker Osmo Soininvaara 2012, och räknade upp ett tiotal minoritets- och motkulturella grupper som funnit varandra under samma tak. Några språkrelaterade aspekter nämndes inte där – och de förekom inte heller på den långa politiska dagordning Soininvaara gick igenom i boken.

Han behandlade De grönas relationer till andra partier, men nämnde inte SFP en enda gång. Den enda hänvisningen till svenska språket gällde ett exempel på hur gemenskap kan bidra till ett gott liv: ”I kusttrakterna mår den ursprungliga svenskspråkiga befolkningen på alla sätt bättre än den finskspråkiga, inflyttade befolkningen som har ryckts upp med rötterna.”⁴⁴

I mätningar som gäller partiers positiva inställning till kulturell mångfald och olikhet placerar sig De gröna i topp. Det märks i deras syn på invandring – men omfattar också en förståelse för det svensk-språkiga Finland, även om den inte nödvändigtvis sträcker sig till ett krav på obligatorisk skolsvenska.⁴⁵

Partiet har utåt haft en trovärdig tvåspråkig profil. Som partiledare använde Ville Niinistö och Maria Ohisalo gärna svenska, och sommaren 2023 fick partiet sin första finlandssvenska partisekreterare i Anna Moring.⁴⁶

Valnederlaget i riksdagsvalet 2023 väckte en motreaktion som lockade många nya medlemmar till partiet. Blickarna riktades också mot svenskspråkiga väljare – kanske besvikna på SFP:s vägval. Rekryteringen fick åtminstone ett symboliskt lyft genom en uppdatering i sociala medier: ”Om mänskliga rättigheter och ett öppet och frisinnat Finland är nära ditt hjärta – bli då medlem i De Gröna.” Hur stor effekten blev är svårt att säga, eftersom medlemskapet inte registreras enligt modersmål.⁴⁷

Finlands tvåspråkighet har utan tvekan ett principiellt viktigt värde för De gröna, men den tycks inte stå särskilt högt på partiets prioriteringslista. Enligt svenskspråkiga medlemmar har tvåspråkigheten inte avspeglats tillräckligt tydligt i partiets kommunikation. Det har inte heller lyckats särskilt väl för partiets svenskspråkiga förening, Finlands Svenska Gröna (Grifi), vars webbplats senast uppdaterades i november 2023.⁴⁸

Partiets principprogram och politiska program finns tillgängliga på svenska, men länken till de språkpolitiska riktlinjerna (från 2010) leder ingenstans. Grifis Facebooksida har 379 följare och två uppdateringar daterade 2025.

Kristdemokraterna

Vid sidan av vänstern har SFP:s dominans bland svenskspråkiga då och då utmanats också från höger. På 1970-talet samlades grupper som var missnöjda med president Urho Kekkonen och den så kallade ”finlandiseringen” kring Georg C. Ehrnrooth och hans Konstitutionella högerparti.⁴⁹ En mer långvarig utmanare har dock varit Kristliga förbundet/Kristdemokraterna, som särskilt i Österbotten erbjudit ett konservativt alternativ grundat på kristna värderingar.

Bjarne Kallis satt i riksdagen som kristdemokratisk ledamot för Vasa valkrets i tjugo år. År 2011 efterträddes han av Peter Östman, som bott mitt i det svenskspråkiga ”bibelbältets” kärna – i Pedersöre och Larsmo. Tack vare den laestadianska rörelsens starka befolkningstillväxt och höga valdeltagande lyckades Kristdemokraterna gå om SFP som största parti i Larsmo 2017. I de följande kommunalvalen har partiet nått absolut majoritet där – senast med ett stöd på 57 procent.

I Pedersöre tappade SFP mer än åtta procentenheter i kommunalvalet 2025, medan Kristdemokraterna steg till 39 procent. Även

om laestadianismens inflytande är begränsat till ett relativt litet område, har SFP all orsak till oro. Partiets fjärde riksdagsplats i Vasa valkrets säkrades i riksdagsvalet 2023 med ytterst knapp marginal.⁵⁰ I valet till Österbottens välfärdsområde förlorade SFP dessutom sin enkla majoritet, medan Kristdemokraterna hörde till vinnarna med ett stöd på drygt 11 procent.

Kristdemokraternas svenskspråkiga organisation är tydligt koncentrerad till Österbotten, även om KD Svenskas nuvarande ordförande kommer från Helsingfors, där partiets totala väljarstöd ligger under två procent. Närvaron i huvudstaden är ändå viktig, eftersom den svenskspråkiga representanten har tillträde till exempelvis riksdagsgruppens möten. Inom partiorganisationen har KD Svenska, i likhet med ungdoms- och kvinnoorganisationerna, egna platser både i partistyrelsen och i partifullmäktige.

Som litet parti har Kristdemokraterna begränsade kommunikationsresurser. På sin webbplats publicerar partiet dock nyheter om viktiga händelser även på svenska, och medlemsbrev skickas regelbundet på båda nationalspråken. De svenskspråkiga uppdateringarna i *KD-tidningen* är däremot mycket sällsynta och korta – den senaste är daterad oktober 2024.⁵¹

Centern

Under oppositionsåren 2011–2015 växte Centerns väljarstöd så pass mycket att partiet började drömma om att stärka sin ställning också bland svenskspråkiga väljare. Valframgången och återerövringen av statsministerposten gav tanken ytterligare vind i seglen. På hösten 2017 rapporterades att partistyrelsen beslutat satsa mer resurser på tvåspråkig verksamhet, särskilt i Österbotten och Mellersta Österbotten.⁵²

Vad partiet de facto åstadkom – om något alls – är däremot oklart. Partiets svenskspråkiga distrikt hade mest orsakat huvudbry för partiledningen. Situationen förbättrades knappast när distriktet år 2020 valde Paavo Värynen till ordförande – samma man som tio år tidigare ifrågasatt hela distriktets existens. Nu öppnade distriktet en väg för honom till partistyrelsen. Under mellantiden hade Värynen hunnit både lämna Centern och grunda egna konkurrerande politiska rörelser.⁵³

Den man som kallats ”politikens Matti Nykänen” gjorde därmed en nödlandning från rikspolitikens högsta höjder till Centerns minimala svenskspråkiga avdelning i Malax. För hans anhängare var det ändå det mest dramatiska som hänt i partiets tvåspråkiga verksamhet på trettio år: ”Svenska distriktet kan alltså bli hans slutliga språngbräda till presidentslottet. Benen darrar när man tänker på vad vi ställt till!”⁵⁴

I Mellersta Österbottens Centerdistrikt ansåg man däremot att det svenskspråkiga distriktet på grund av dess skadliga verksamhet borde uteslutas ur partiet – helt oberoende av Värynen. Centern beslöt att göra en utredning om de frostiga relationerna, vilket Värynen själv välkomnade. Hans första målsättning var att få tillgång till de partimedel som frusits inne tre år tidigare på grund av interna konflikter.⁵⁵

Valet av Värynen räddade inte det vanskötta distriktets situation.⁵⁶ På våren 2023 kallade Centerns ungdomsförbund distriktet öppet för partiets skamfläck, och för ett dåligt skämt som enbart tjänade som ordförandes löjeväckande projekt. Partiet beslutade därför att de tidigare öronmärkta medlen i fortsättningen skulle fördelas behovsprövat till tvåspråkig verksamhet inom samtliga distrikt.⁵⁷

När denna text skrivs är den senaste uppdateringen på Centerns webbplats för det svenskspråkiga distriktet daterad i maj 2022, då Värynen sökte en deltidsanställd verksamhetsledare.⁵⁸ Någon sådan

verkar aldrig ha hittats. Enligt partiet saknar distriktet i dag en aktiv ledning, men existerar fortfarande – och funderar internt på hur verksamheten ska organiseras framöver.

Folktinget – Det svenskspråkiga Finlands ”parlament”

Centern är det senaste partiet som anslutit sig till verksamheten i Folktinget. Partiets representation där har varit svag, och de senaste årens förvirring kring det tvåspråkiga distriktet har kostat partiet även de sista mandaten (se tabell nedan). Liike Nyt, ledd av Harry Harkimo, hävdar att det har ett rikstäckande svenskspråkigt förbund, men på partiets webbplats finns inget mer än rubriken ”Finlands-svenska Rörelsen – Suomenruotsalainen Liike”.

Finlands landsbygdsparti deltog i Folktingets val på 1970-talet, dock utan framgång. Dess arvtagare, Sannfinländarna, har inte försökt ta sig in där. Partiet och dess väljare har generellt haft en mycket kritisk inställning till det svenska i Finland i alla dess former, även om den huvudsakliga måltavlan varit den obligatoriska skolsvenskan. Sannfinländarnas ”jytty” – deras genombrott i riksdagsvalet 2011 – byggde inte direkt på språkfrågan, men framgången gav frågan nytt bränsle på den politiska agendan.⁵⁹

Försöken att från regeringshåll luckra upp den obligatoriska skolsvenskan som en av tvåspråkighetens grundpelare under regeringsperioden 2015–2019 ledde dock ingen vart.⁶⁰ Sedan dess har Sannfinländarna försökt ge sig själva en något mer positiv profil också i förhållande till det svenskspråkiga Finland. ”Finska och svenska är

våra nationalspråk”, konstaterade Riikka Purra som nyvald partiordförande i december 2021. ”De större hoten kommer utifrån.”⁶¹

Försöken att vinna stöd i de österbottniska kustkommunerna har i kommunalvalen gett endast blygsamma resultat. Samtidigt har språkfrågan fortsatt vara en återkommande del av Sannfinländarnas politiska repertoar. I partiets finskhetsprogram, antaget hösten 2022, hette det att det decennielånga idealet om tvåspråkighet och den orättvisa tvångssvenskan

stör de finskspråkigas språkliga identitet och självbild, nedvärderar finskan som gemensamt samhällsspråk, gör skolornas språkundervisning tung och ger sämre inlärningsresultat, begränsar språkliga valmöjligheter, snedvrider språkkompetensen, förvirrar förståelsen av engelskans allmänbildande roll, försvårar karriärutveckling, skapar motstridiga förväntningar, skuldbelägger finskspråkiga och försämrar språkklimatet.

”Ett av de vackraste och mest inspirerande programmen i Sannfinländarnas historia”, beskrev Purra linjedragningen vid lanseringen.⁶² Tidigare hade hon uttryckt uppfattningen att man inte kan försvara finländskheten genom att motsätta sig det svenska språket.⁶³

När det gäller språkpolitik kör Sannfinländarna i praktiken på dubbla spår. Partiets nye vice ordförande Teemu Keskisarja gav sommaren 2025 under SuomiAreena i Björneborg sitt erkännande till SFP och försäkrade att han respekterade – till och med älskade – det andra nationalspråket. ”Jag hoppas att vi tillsammans kan hejda folkvandringen från fjärran länder, som hotar båda våra nationalspråk. Jag hatar bara tvångsengelska!”⁶⁴

Fram till år 1970 valdes Folktinget genom direkta val bland personer registrerade som svenskspråkiga. Som mest deltog nästan 150 000 väljare. Systemet var tungrott och dyrt, och bidrog till att cemen-

tera Folktinget som en förlängning av SFP. Efter ett årtionde av kris började mandaten fördelas utgående från resultaten i kommunalvalen, men balansen mellan partierna ändrades inte nämnvärt.⁶⁵

Att ett parti var så numerärt dominerande skapade visserligen friktion, men inte nödvändigtvis stagnation. Folktingets arbete fokuserar på språk- och kulturfrågor snarare än på ideologi. Man kunde också se det som så att SFP:s överlägsna ställning bland finlands-svenskarna skulle vara ett större problem om Folktinget inte existerade.⁶⁶

Enligt den lag som trädde i kraft 2004 väljs 75 ledamöter till Folktinget för fyra år i taget, ”så att mandatfördelningen bestäms utifrån de röster som svenskspråkiga kandidater fått i kommunalvalen”. Fem platser är reserverade för Ålands lagting. Direktval av ledamöter kan ordnas ”av särskilda skäl”, men några sådana har hittills inte uppstått.⁶⁷

Den indirekta valmetoden har i praktiken gjort Folktinget till en teknisk biprodukt av kommunalvalen. Det bedrivs ingen valkampanj, och resultaten kommenteras sällan offentligt. Väljarna tänker knappast på att de, vid sidan av det lokala beslutsfattandet, också påverkar Folktingets sammansättning. Bilden försvåras dessutom av att det utåt är oklart vilka kandidaters röster som räknas in i beräkningen av partiernas inbördes styrkeförhållanden.

Kandidater som registrerat svenska som modersmål utgör den tydligaste gruppen. Vid mandatfördelningen beaktas dessutom de kandidater som, enligt partiernas egna uppgifter, är positivt inställda till Finlands tvåspråkighet och aktivt arbetar för den. Hur Folktinget i praktiken godkänner dessa ”svenskvänliga” kandidater är däremot oklart. Efter kommunalvalet 2008 uppgavs de vara 196 till antalet.

En annan demokratisk oklarhet gäller de så kallade långa, slutna listorna, där de valda tas ut i den ordning partierna själva fastställt, baserat på sina sammanlagda resultat. Den som blir invald i Folkting-

et behöver alltså inte ens ha varit kandidat i det val som ligger till grund för mandatfördelningen. Transparensen är svag – även en insatt följare har svårt att veta vem som blivit vald och på vems röster.⁶⁸

Ett exempel: år 2012 valdes Thomas Rosenberg in i Folktinget som ny ledamot. Han beskrev det krångliga valsystemet som ett direkt hån mot demokratin. Till kandidater som samlade röster räknades då välkända finskspråkiga politiker – såsom riksdagens talman, SDP:s tidigare ordförande Eero Heinäluoma (5 243 röster i Helsingfors) och Tuomo Puumala (888 röster i Karleby), som nyligen kommit tvåa efter Juha Sipilä i Centerns ordförandeval.

Rosenberg upplevde själv att hans mandat snarare kom från SFP:s partikansli än från väljarna, eftersom han placerats tillräckligt högt på Nylands långa lista. Hans egna 91 röster i Lovisa skulle inte ha räckt till ett mandat i Folktinget.⁶⁹ Även inom SFP har det hörts missnöje över att partiets antal platser inte står i proportion till dess stöd bland de svenskspråkiga. De stora rikspartierna har helt enkelt bättre möjligheter att ”spela” med kandidatnomineringarna.

Tabell: Partiernas representation i Folktinget 2004–2025

	2004	2008	2012	2017	2021	2025
SFP	50	45	43	40	38	30
SDP	8	8	10	11	9	16
Saml.	6	6	6	4	15	14
Gröna	1	3	4	4	2	4
Vf.	1	4	3	6	2	1
KD	2	2	2	2	2	3
Cent.	2	2	2	1	0	0
	+					
Åland	5	5	5	7	7	7

En del har spelat spelet bättre än andra. Samlingspartiet var landets största parti i kommunalvalet 2017 med ett stöd på 20,7 procent, men fick ändå bara fyra mandat i Folktinget – lika många som De gröna, som nationellt låg på 12,5 procent. Vänsterförbundet nådde 8,8 procent i hela landet, men tog sex platser i Folktinget under Li Anderssons ledning. I Åbo fick Andersson 6 415 röster, och till de ”svenskvänliga” räknades där sannolikt även De grönas Ville Niinistö (3 773 röster).

I Åbo tycks Samlingspartiet ha tappat Petteri Orpos 2 749 röster på samma sätt som Jan Vapaavuoris jättesaldo på 29 745 röster i Helsingfors inte heller kom partiet till godo. Sammanlagt föreslog partierna omkring 250 kandidater som inte hade svenska som modersmål att räknas in i Folktingets val. Antalet registrerat svenskspråkiga kandidater var 1 800, varav två tredjedelar stod på SFP:s listor. Fördelningen mellan övriga partier såg ut så här: SDP 220, Kristdemokraterna 161, Samlingspartiet 87, De gröna 67, Vänsterförbundet 44 och Centern 36.⁷⁰

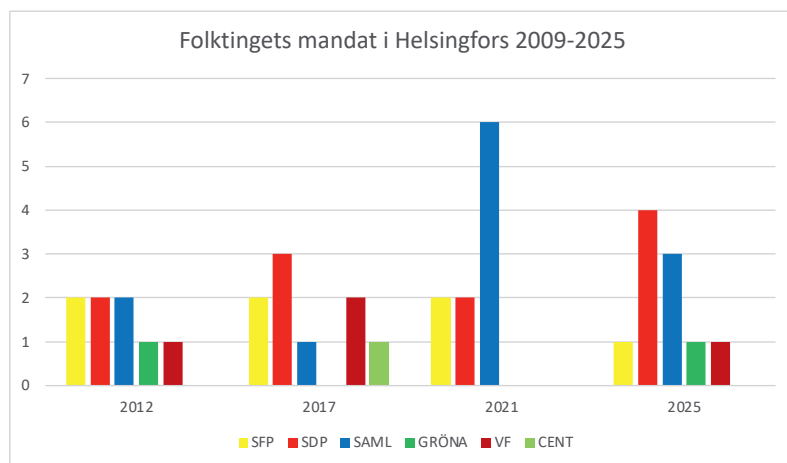
Samlingspartiet i Kristinestad lyfte fram att partiets representation i Folktinget inte motsvarade dess ställning i den nationella politiken eller i Svenskfinland. Synpunkten stöds också av forskning: både inom partiet och bland dess väljare finns ett större mått av förståelse och sympati för det svenska språket och dess kulturarv än partiets allmänna profil låter förstå.⁷¹ Man hade klart skött jobbet dåligt.

Enligt webbplatsen erbjuder Borgerlig samling i Finland ett forum för svenskspråkig verksamhet inom Samlingspartiet – men den tycks sova lika djupt nu som redan för tio år sedan. Kontaktuppgifterna fungerar inte eller är föråldrade, och föreningens Facebooksida med 213 följare visar låg aktivitet.⁷²

Vid partistämman 2018 beslöt Samlingspartiet att inför nästa kommunalval satsa på att fler kandidater skulle ställa upp som tvåspråkiga. ”Om du talar svenska och är borgerlig, så inte har du väl

något alternativ mera”, försäkrade högerprofilen Atte Kaleva på Facebook i samband med sin kandidatur i Helsingfors, med syftning på SFP:s roll i Sanna Marins rödgröna regeringsunderlag. ”Vi talar ju svenska också här i Samlingspartiet.”⁷³

Satsningen gav resultat. I kommunalvalet 2021 fyrdubblade Samlingspartiet sin representation i Folktinget till 15 mandat. Partisekretären Kristiina Kokko talade om en historisk framgång som, med 25 procent av de godkända rösterna, gjorde Samlingspartiet till Folktingets näst största grupp. Avgörande var sannolikt partiets stjärnkandidater som Elina Valtonen och Juhana Vartiainen, vars röster (15 793 + 13 898) gav Samlingspartiet fler mandat från Helsingfors än alla konkurrenter tillsammans.⁷⁴

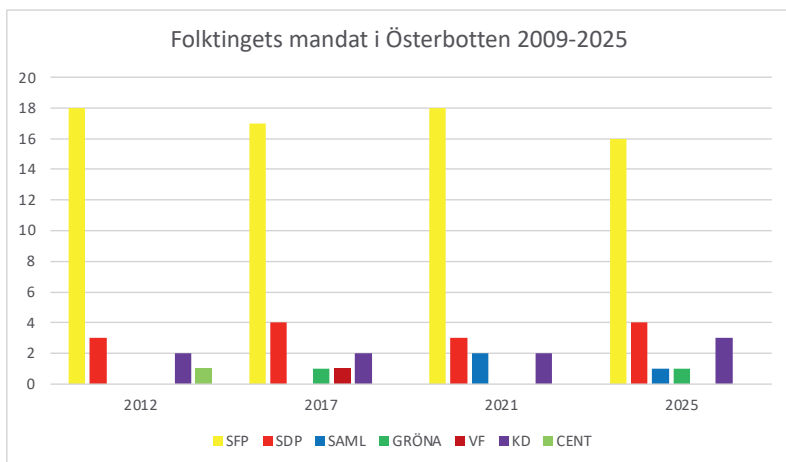
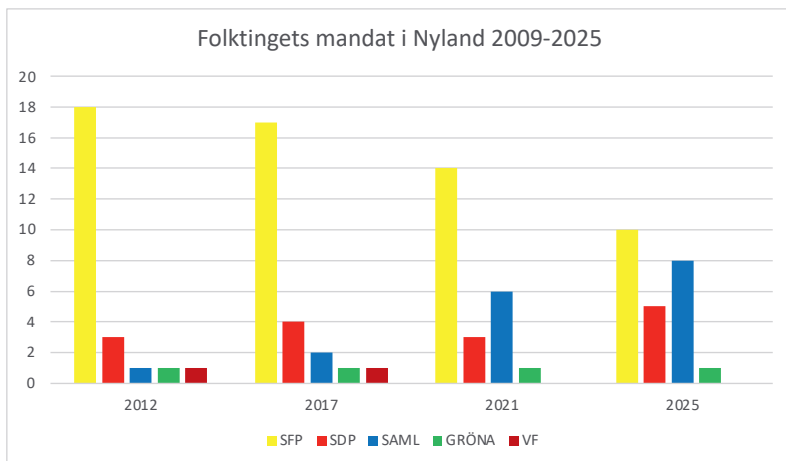
Valssystemets oklarhet illustreras av att Samlingspartiets representation från Helsingfors halverades från sex till tre mandat vid nästa tillfälle då Elina Valtonen och Juhana Vartiainen inte längre kandiderade. Den nya röstmagneten blev SDP:s Eveliina Heinäluoma, vars röstsiffra (19 157) sannolikt fördubblade Socialdemokraternas man-

dat från huvudstaden till fyra. Helt säker kan man dock inte vara, eftersom Folktinget inte uppger – ens på begäran – vilka kandidaters röster som godkänts vid mandatfördelningen.

Klart är däremot att Socialdemokraternas framgång i Helsingfors inte berodde på FSD:s egna kandidater. Dimitri Qvintus fick 407 röster och blev därmed suppleant bland de sista, medan de tre övriga tillsammans samlade knappt 600 röster.⁷⁵ Samlingspartiets främsta svenskspråkiga namn, Maaret Castrén, klarade sig väl (2 239 röster), men för att nå tre mandat i Folktinget krävdes sannolikt draghjälp av bland andra borgmästarkandidaten Daniel Sazonov (11 801).⁷⁶ De gröna och Vänsterförbundet fick trots ett totalstöd på 17–18 procent endast ett mandat var, liksom SFP, som låg kring 5 procent.

Röstmagneternas betydelse framträder särskilt i de stora städerna, där antalet röster och mandat är som störst. När Li Andersson lämnade kommunalpolitiken blev Vänsterförbundet utan mandat i Åbotrakten vid valet 2025. Däremot bidrog Aki Lindéns popularitet (2021: 4 377 röster; 2025: 2 731) sannolikt till att SDP där ökade till två platser.

Samlingspartiets starka kandidatfält har också märkts i Nyland, där partiet gått från ett till åtta mandat, medan SFP under samma period fallit från 18 till tio. I det andra stora distriktet, Österbotten, har SFP däremot lyckats försvara sina positioner betydligt bättre.

Sammanräknat ledde kommunalvalet 2025 till det historiska resultatet att SFP för första gången förlorade sin enkla majoritet i Folktinget. Den avgående presidieledamoten Johan Kvarnström från FSD såg utvecklingen som en möjlighet att stärka mångfalden – både i Folktingets verksamhet och i dess kommunikation. Enligt honom hade

Folktinget fortfarande i mångas ögon och medvetande framstått som en organisation underställd SFP, snarare än ett brett svenskspråkigt samarbetsorgan. Samarbetet hade trots det fungerat bra över parti-gränserna:

Det har varit en ära, och resan har gett mycket glädje. Som expertorgan har Folktinget utan tvekan bidragit till att de språkliga rättigheterna har beaktats bättre i lagstiftningsreformerna under de senaste åren. Så bör det också vara framöver.⁷⁷

Lite att vinna, mycket att förlora

”Folktingets betydelse ligger i dess roll som en dold resurs”, skrev Erik Allardt och Christian Starck i början av 1980-talet. ”Den har varit avgörande i situationer där de grundläggande förutsättningarna för den finlandssvenska minoritetens existens har varit hotade.”⁷⁸ Den beskrivningen gäller fortfarande. Folktinget har haft sin roll bland annat i den utdragna social- och hälsovårdsreformen, där språkfrågan haft stor betydelse i både region- och förvaltningslösningar.

Folktingets legitimitet som bevakare av det svenskspråkiga Finlands perspektiv kräver inte en förändring av dess valsystem. Den nuvarande modellen binder sannolikt partifältet bredare och mer effektivt till tvåspråkighetens sak än en återgång till direkta val, där exempelvis endast de med svenska som registrerat modersmål skulle ha rösträtt.⁷⁹ Ur demokratisk synvinkel borde dock den nuvarande urvalsprocessen göras mer transparent.

Även om nyanserna varierar mellan partierna är det egentligen bara två partier som tydligt avviker från en generell ”språkkonsensus”

och de representerar axelns ytterpunkter. För SFP är det svenska språket, i alla dess former från utbildning till kultur, från service till politik, en existentiell ryggrad. Sannfinländarna däremot ser fortfarande svenskan som ett element som avviker från deras egen nationalromantiska självbild, även om kampen mot invandring har mildrat deras syn på det andra nationalspråket. När det politiska mobiliseringsbehovet så kräver kan svenskan ändå fortfarande användas som slagträ.⁸⁰

Det finns knappast skäl att betvivla de övriga partiernas principiella välvilja mot tvåspråkigheten. Hur mycket vart och ett av dem är beredda att omsätta i praktiska åtgärder för ett levande tvåspråkigt Finland skulle däremot kräva närmare fallstudier och jämförande analys.

På en allmän partiorganisatorisk nivå är det utöver SFP endast Socialdemokraterna som satsar egentliga resurser på svenskspråkig verksamhet. De övriga partierna nöjer sig i regel med att uppfylla minimikravet att publicera sina viktigaste program också på svenska. I övrigt vilar arbetet för tvåspråkigheten oftast på enskilda aktiva eldsjälur eller begränsas till att man under valrörelser framhåller att partiet också har svenskkunniga kandidater. Det har ett visst signalvärde – särskilt när dessa politiker är kända namn på den nationella scenen.

Att investera i den svenskspråkiga väljarkåren begränsas av enkel aritmetik: där finns i slutändan ganska få röster att vinna. Erfarenheten visar att SFP, med sin lojala väljarbas, ändå tar lejonparten på den borgerliga sidan. Allt oväsen till trots fick regeringssamarbetet med Sannfinländarna inte ens den liberala falangen att vända partiet ryggen i Europaparlamentsvalet.

Eva Biaudets kandidatur spelade en roll här. I kommunalvalet 2025 ställde hon inte längre upp, och SFP led ett smärtsamt nederlag i Helsingfors. I Åbo kom utmaningen också från vänster, även utan Li Andersson på listan. I Österbotten försöker däremot Kristdemokraterna profilera sig som ett alternativ för svenskspråkiga konservativa. För ett litet parti kan även små förskjutningar vara avgörande.

Noter

Uppgifterna har tillhandahållits av Simon Bergman (FSD), Camilla Grundström (Folktinget), Frank Lundgren (Vänsterförbundet), Annika Lyytikäinen (Kristdemokraterna) och Pekka Reponen (Centern). I e-postväxlingen med Samlingspartiet och De gröna kunde ingen lämplig tid för intervju hittas.

- 1 Se Juhani Mylly: Edustuksellisen kansanvallan läpimurto. Suomen eduskunta 100 vuotta, 1. Edita, 2006.
- 2 Max Engman: Språkfrågan. Finlandssvenskhetens uppkomst 1812–1922. Finlands svenska historia 3. SLS/Atlantis, 2016, 293–299.
- 3 Erik Allardt & Christian Starck: Vähemmistö, kieli ja yhteiskunta. Suomenruotsalaiset vertailevasta näkökulmasta. WSOY, 1981, 206.
- 4 I början av 1980-talet uppskattade man att SFP får ungefär 75 procent av alla svenskspråkiga röster (Allardt & Starck 1981, 202), men enligt de senaste forskningsresultaten röstar ungefär två tredjedelar av alla svenskspråkiga ganska troget på SFP. Se Pääministerivaalit polarisaation aikakaudella. Eduskuntavaalitutkimus 2023. Oikeusministeriö, 2024, 144 (Heikki Paloheimo). – I de opinionsmätningar som gjorts av Magma inför valen åren 2015–2025 har någonstans mellan 60–74 procent av de svarande uppgett att de har för avsikt att rösta på SFP. Se opinionsmätningarna om de svenskspråkigas röstningsbeteende inför riksdagsvalet 2023 & kommunal- och välfärdsområdesvalen 2025, Magma 15.3.2023 & 31.3.2025 (Mikko Majander).
- 5 Suomen Sosialidemokratisen puolueen viidennen edustajakokouksen pöytäkirja, 20.–27.8.1906 Oulu, 477–481. Om den svenskspråkiga arbetarrörelsen se Anna Bondestam & Alf-Erik Helsing: Som en stubbe i en stubbåker. Finlands Svenska Arbetarförbund 1899–1974. Fram, 1978.

- 6 Regeringen Tanners program 13.12.1926, <https://valtioneuvosto.fi/-/14.-tanner-13.12.1926-17.12.1927>; Göran von Bonsdorff & Frank Jernström: Svenska folkpartiet 2. Från självständighet till Lappo, 1917–1929. SFP, 1984, 324–328.
- 7 Matias Kaihovirta: 'Fascism och antifascism i den finlandssvenska arbetarrörelsen under mellankrigstiden'. I Anders Ahlbäck et al (red.): Finlandssvensk antifascism. Politik, debatt och litteratur 1920–1950. SLS/Appell, 2025, 94–97.
- 8 Jfr. Pirkko Leino-Kaukiainen & Ari Uino: Suomalaiskansallinen Kokoomus 1. Suomalaisen puolueen ja Kansallisen kokoomuspuolueen historia vuoteen 1929. Suomen kansalliskirja, 1994; 'Kokoomuksen historia', <https://www.kokoomus.fi/tietoa-kokoomuksesta/kokoomuksen-historia/>.
- 9 Juhani Mylly: Maalaisliitto–Keskustapuolueen historia 2. Maalaisliitto 1918–1939. Kirjayhtymä 1989, 111–112.
- 10 Ari Uino: 'Kielitaistelu ja ”uusi suomalaisuusliike” 1918–1939'. I Herää Suomi. Suomalaisuusliikkeen historia. Kustannuskiila, 1989; Mikko Uola: Sinimusta veljeskunta. Isänmaallinen kansanliike 1932–1944. Otava, 1982, 80–83.
- 11 Janne Väistö: Toinen kotimainen toisen tasavallan Suomessa. Ruotsin kieli pakolliseksi aineeksi peruskouluun vuonna 1968. Åbo Akademi, 2017.
- 12 Jfr. Mikko Majander: Pohjoismaa vai kansandemokratia? Sosiaalidemokraatit, kommunistit ja Suomen kansainvälinen asema 1944–51. SKS, 2004 & Kylmän sodan ja ristiriitojen puolue. SDP:n historia 4. 1952–1957. Siltala, 2022; Henrik Meinander: Nationalstaten. Finlands svenskhet 1922–2015. Finlands svenska historia 4. SLS/Atlantis, 2016, 99–100, 145, 304–305.
- 13 Allardt & Starek 1981, 190.
- 14 Se Rauli Mickelsson: Suomen puolueet. Vapauden ajasta maailmantuskaan. Vastapaino, 2021.
- 15 T.ex. Pasi Saukkonen: Mikä suomenruotsalaisissa ärsyttää? Selvitys mediakeskustelusta Suomessa. Magma, 2011; Ted Urho: 'Sannfinländarna motarbetar fortsättningsvis det svenska i Finland', Agenda 26.9.2022,

<https://agenda.fi/ted-urho-sannfinlandarna-motarbetar-fortsattnings-vis-det-svenska-i-finland/>.

- 16 Ilta-Sanomat 4.12.2014 'Kolmen suuren hallitus – ilman takiaispuolueita' (Mika Lehto); Staffan Himmelroos & Kim Strandberg (red.): Ur majoritetens perspektiv. Opinionen om det svenska i Finland. SLS, 2020, 47–48, 51–52 (Krister Lundell).
- 17 Anne Suominen: Regeringen Sipilä och svenskan. Agenda, 2017; Henrik Stenbäck: Fyra år i opposition 2015–2019. Agenda, 2022; Annika Hällsten: Anna-Maja Henriksson. Valta ja oikeudentunto. Suom. Kari Koski. S&S, 2023, 134, 142, 145.
- 18 Stenbäck 2022, 132.
- 19 Pääministerivaalit polarisaation aikakaudella. Eduskuntavaalitutkimus 2023, 2024, 144 (Paloheimo).
- 20 Se Helsingin Sanomat 6.4.2023 'Valtapuolue' (Marko Junkkari).
- 21 Se Suomi muiden silmin 2024. Suomi-kuva tutkimuksessa ja mediassa, 26–27.
- 22 Pressmeddelande 14.8.2023, 'Sanningen är att regeringen står och faller med SFP' (Johan Kvarnström).
- 23 Svenska.Yle.fi 9.6.2023 'De Gröna och vänstern raggar finlandssvenskar' (Marianne Sundholm); De Gröna.fi 28.6.2023 "Jag vet att ditt hjärta ligger på rätt plats" (Maria Ohisalo); Hällsten 2023, 246.
- 24 Yle.fi 12.2.2024 'Suomen stubbilaisimman kunnan asukkaista noin puolet on lestadiolaisia' (Olivia Din Belle, Petri Kuikka).
- 25 Helsingin Sanomat 20.8.2023 'Rkp:n entinen puheenjohtaja: Henriksen ja Orpo olivat liian naiiveja' (Joona Aaltonen); Mikko Majander: Pinnalla pysymisen taito. Ruotsinkielinen Suomi Euroopan parlamentin vaaleissa 1994–2024. Magma, 2024.
- 26 Vasabladet 25.11.2023 'Socialdemokraterna samlades i Jakobstad' (Matias Risikko); Arbetarbladet 26.11.2023 "Jag vill ta er med på en road-trip genom Europa" (Dimitri Qvintus).
- 27 Arbetarbladet 17.11.2023 "Svenskfinlands politiska motkraft behövs"; Svenska.yle.fi 26.11.2023 'Finlandssvenska sossarna valde sin EU-kandidat, men vem är Dimitri Qvintus?' (Marcus Lillkvist).

- 28 Qvintus: 'Reflektioner kring SDP:s valresultat', 11.6.2024, <https://www.dimitriqvintus.fi/sv/aktuellt/reflektioner-kringsdps-valresultat>.
- 29 Vasabladet 10.8.2024 'Landets populäraste politiker semestrar i Sideby' (Anja Kuusisto).
- 30 Hufvudstadsbladet 23.6. 'Vänsterrörelsen finns bland finlandssvenskar – men är inte finlandssvensk' (Dan Lolax, ledare) & 29.6.2024 'Märklig vänsteranalys av Dan Lolax' (Thomas Rosenberg, SFP:are med hjärtat till vänster); Ny Tid 13.6.2024 'Visst finns det en finlandssvensk vänsterrörelse' (Sandra Broborn).
- 31 Meinander 2016, 135, 150–151, 304.
- 32 Otto Bruun & Johan Ekman (red.): Ett politiskt alternativ för Svenskfinland, 2025; Hufvudstadsbladet 7.3.2025 'Svensk service lider med SFP i regering' (Marianne Sundholm); Ny Tid 7.3.2025 "Vänsterpolitik bättre än SFP för svenskspråkig service" (Janne Wass).
- 33 Hufvudstadsbladet 7.3. "Vad är Vänsterförbundets genuina intresse för svenskan?" (Marianne Sundholm) & 8.3.2025 'Det här saknas, om vänstern vill vinna över SFP i svenska frågor' (Ingemo Lindroos, ledare); jfr. Kansan Uutiset 29.3.2025 'Ummehetuneen ankkalammikon poliittinen vaihtoehto' (Otto Bruun et al).
- 34 Vasabladet 12.3. 'Smockan från vänster missar målet' (Kenneth Myntti, ledare) & 26.3.2025 'Rätten till svensk service förutsätter pragmatisk välfärdspolitik' (Tiki Torrkulla et al).
- 35 Hufvudstadsbladet 13.3.2025 'Vänsterbundet försvarar svenskan konsekvent' (Li Andersson) & 'Vi har konkreta motförslag till regeringens politik' (Otto Bruun & Johan Ekman).
- 36 Ny Tid 7.3.2025 "Vänsterpolitik bättre än SFP för svenskspråkig service" & 11.4.2025 'Det finns ett rödgrönt Svenskfinland – och det måste SFP acceptera' (Janne Wass).
- 37 Magma.fi 31.3.2025 'Opinionsmätning om de svenskspråkigas röstningsbeteende inför kommunal- och välfärdsområdesvalen 2025' (Mikko Majander); Barometern.fi 8.4.2025 'Partistöd i kommun- och välfärdsområdesvalet 2025' (Isak Vento & Jonas Schauman).
- 38 Salon Seudun Sanomat 17.4.2025 'Kemiönsaarella nähtiin erikoinen yhden miehen jytky' (Katri Henttonen).

- 39 Uppslagsverket Finland, <https://www.uppslagsverket.fi/sv/sok/view-170045-FinlandsSvenskaSocialdemokrater>; Finlands Svenska Socialdemokrater, <https://fsd.sdp.fi/organisationen/om-fsd/>.
- 40 Arbetarbladet 9.9.2025 'Anette Karlsson har tillträtt som riksdagsledamot' (Topi Lappalainen).
- 41 Arbetarbladet 12.12.2024 'Två socialdemokratiska riksdagsledamöter startade en politisk podd' (Topi Lappalainen); Matias Mäkynen, Hoppet-podcast, <https://matiasmakynen.fi/hoppet-podcast>.
- 42 Hufvudstadsbladet 4.7.2024 'Avvisningslag hanger på ett hår – Kvarnström: FSD:s nej ger ryggstöd' (Sylvia Bjön); Vasabladet 28.6.2024 'FSD-ledaren Qvintus till eget parti – SDP bör säga nej till regeringens avvisningslag' (Sofia Westerholm).
- 43 Maaseudun Tulevaisuus 9.5.2019 'Onnea Vaasa!' (Antti Kantola); Vasabladet 25.11.2023 'Socialdemokraterna samlades i Jakobstad' (Matias Risikko); Hällsten 2023, 140–144.
- 44 Osmo Soininvaara: Vihreä politiikka. Teos, 2012, 9–24, 68, 72, 181.
- 45 Ur majoritetens perspektiv, 2020, 51, 56–63 (Lundell), 158–161 (Åsa von Schoultz).
- 46 De Grönas nya ordförande Sofia Virta beklagade att hennes egen svenska hade hunnit rosta trots att hon har svenskspråkig släkt. Hufvudstadsbladet 7.6. 'Vi får inte ge en för polerad bild av oss' & 10.6.2023 'Vi ska inte låta de andra definiera oss' (Peter Buchert).
- 47 Svenska.yle.fi 9.6.2023 'De Gröna och vänstern raggar finlandssvenskar' (Marianne Sundholm).
- 48 Grifi – Finlands svenska gröna, <https://gri.fi>.
- 49 Riku Keski-Rauska: Yksinäinen Ehrnrooth. Georg C. Ehrnrooth YYA-Suomen puristuksessa. Otava, 2015; Torbjörn Kevin: Stabilt, flexibelt, pragmatiskt. Från Kekkonen till EU. Svenska folkpartiet 1970–1995. Svenska folkpartiets understödsförening, 2020, 'SFP och undantagslagen – Ehrnrooth lämnar partiet'.
- 50 Hufvudstadsbladet 24.8.2025 "Det handlar inte bara om bibelbältet" (Fredrik Häggman Grindgärds).
- 51 Kristdemokraterna, <https://www.kd.fi/sv/aktuellt/> & <https://www.kd-lehti.fi/kd-svenska/>.

- 52 Yle.fi 13.1.2014 'Centern bildar tvåspråkig avdelning i Vasa' (Malin Hulkki, Filip Sten); Vasabladet 9.11.2017 'Centern vill satsa mer på svenskan'.
- 53 Kenneth Myntti: Svenskan på offensiven eller på intensiven. Söderströms 2010, 235–237; Vasabladet 11.11.2020 'Centertidningen ifrågasätter svenskt distrikt som valde Värynen' (Marcus Lillkvist); Hufvudstadsbladet 27.10. 'Paavo Värynen företräder nu finlandssvenska Centern' (Jan-Erik Andelin), 27.11. 'I helgen klarnar det om Värynen gör comeback i Centerns partistyrrelse' (SPT) & 29.11.2020 'Paavo Värynen med i Centerns partistyrrelse – partiet ska utreda kritiserade Svenska distriktets ställning'.
- 54 Hufvudstadsbladet 5.3. 'Allas vår Paavo' (Pär Stenbäck) & 8.12.2020 'Svenska Centerdistriktet kan nå högre sfärer med Paavo Värynen' (Bo Lång).
- 55 Suomenmaa 17.11.2020 'Mitta tuli täyteen' (Pauliina Pohjala); Hufvudstadsbladet 29.11.2020 'Paavo Värynen med i Centerns partistyrrelse – partiet ska utreda kritiserade Svenska distriktets ställning'.
- 56 Se Suomenmaa 10.11.2020 'Paavo Värysen paluu keskustan ytimeen ei ehkä ole läpihuutojuttu' (Pauliina Pohjala).
- 57 Österbotten Tidning 2.5.2023 "'En skamfläck", säger Vasapolitikern Aleksi Koivisto om Centerns tvåspråkiga distrikt' (Anna Sourander); Iltalehti 3.11.2023 'Keskusta sulkemassa rahahanat Paavo Värysen piiriltä' (Mika Koskinen).
- 58 Keskusta.fi 17.5.2022 'Hae Keskustan kaksikielisen piirin toiminnanjohtajaksi'.
- 59 Ur majoritetens perspektiv, 2020, 158–161 (Åsa von Schoultz), 186–187 (Andreas Fagerholm), 220–223 (Kimmo Grönlund & Lauri Karvonen).
- 60 T.ex. Uusi Suomi 24.4.2017 "'Historiallinen hetki' Suomen kielipoliitikassa – nyt alkaa pakkoruotsin vapautuskokeilu'; Helsingin Sanomat 23.2.2018 'Sinisten ajama vapaaehtoisen ruotsin kokeilu kiinnosti lopulta vain kuutta kuntaa – kokeiluun osallistuisi alle 500 oppilasta' (Marjukka Liiten).

- 61 Yle.fi 25.1.2021 'Sannf friar till finlandssvenskarna...' (Markus Ekholm); Hufvudstadsbladet 3.12.2021 "Finska och svenska är våra inhemska språk – det finns större hot på annat håll" (Sylvia Bjon).
- 62 Perussuomalaisten suomalaisuusohjelma 2022, 7; Perussuomalaiset.fi 26.9.2022 'PS:n Suomalaisuusohjelma 2022 on julkaistu'.
- 63 Vasabladet 27.9.2022 'Språkfreden är avblåst' (Kenneth Myntti, ledare); Kansan Uutiset 28.9.2022 'Perussuomalaiset teki sen taas' (Kai Hirvasnoro); Yle.fi 1.10.2022 'I Sannfinländarnas fosterländskhet rymms svenskan bara med ibland' (Magnus Swanljung).
- 64 Ordförandedebatt under Suomiareena 25.6.2025, <https://www.mtv.fi/video/dfaec516cbf467cc41c3/suomiareena-puheenjohtajatentti>.
- 65 Om Folktingets historia se Göran von Bonsdorff: 'Folktinget som "Svensk-Finlands riksdag" 1919–1970' & Alf-Erik Helsing: 'Ett olycksfall som blev till hälsa'. I Stolt som eken. En lägesbedömning av det svenska i Finland. Schildts, 1994; Meinander 2016, 239–242.
- 66 Helsingin Sanomat 6.11.1996 'Ruotsinkielisten kansankäräjien kokonpano uusiksi' (Pekka Väisänen).
- 67 Riksdagens protokoll 4.11.2003, 22–23 (Henrik Lax); Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Svenska Finlands folkting -nimisestä järjestöstä, HE 118/2003; Laki Svenska Finlands folkting -nimisestä järjestöstä 1331/2003.
- 68 Västra Nyland 22.9.2012 'Val i det dolda' (Niclas Erlin, ledare).
- 69 Hufvudstadsbladet 13.11.2012 'Vadå Folktingsval?' (Thomas Rosenberg).
- 70 Kommuntorget.fi 17.3. 'Ett val i kulisserna' & 21.4.2017 'Ett nytt Folkting har utsetts' (Linda Grönqvist).
- 71 Kokoomus, Aloitteet, puoluehallituksen vastaukset sekä puoluekokouksen päätökset 2018, 18–19; Ur majoritetens perspektiv, 2020, 51, 56–63 (Lundell), 158–161 (von Schoultz).
- 72 Kokoomus.fi, BiF – Borgerlig samling i Finland, <https://www.kokoomus.fi/tietoa-kokoomuksesta/bif-borgerlig-samling-i-finland/> & <https://www.facebook.com/borgerligsamling>.

- 73 Kokoomus, Aloitteet, puoluehallituksen vastaukset sekä puoluekokouksen päätökset 2018, 18–19; Atte Kaleva, Facebook 22.5.2021, <https://www.facebook.com/watch/?v=855120615081470>.
- 74 Kokoomus.fi 23.6.2021 'Efter historisk valframgång är Samlingspartiet näststörsta partiet i Folktinget'; Folktinget.fi 23.6.2021 'Här är det nya Folktinget'.
- 75 Arbetarbladet 27.3.2025 'FSD-kandidater höll ett valmöte i Helsingfors'. Sandra Väisänen fick 281, Alexander Foy 175 ja Marianne Taipale 140 röster.
- 76 Sazonovs maka är hemma i Ekenäs, och han berättar att han tack vare parförhållandet har fått ett svenskspråkigt språkbud. Se <https://daniel-sazonov.fi/daniel/>.
- 77 Johan Kvarnström 18.5.2025: 'Mitt anförande på Folktingets session 205' & 'Yhä useampi ruotsin- ja kaksikielinen valitsee SDP:n'.
- 78 Allardt & Starck 1981, 195.
- 79 Myntti 2010, 267–270.
- 80 Läget har förblivit detsamma sedan Sannfinländarnas ”jytky”, jfr. Sami Borg (toim.): Muutosvaalit 2011. Justitieministeriet, 2012, 169 (Kimmo Grönlund & Jussi Westinen).